

PEREBEL

guerrilla
performance
method

Strategia prowadzenia warsztatów i facylitacji projektów badawczo-artystycznych

zgodnych z założeniami projektu naukowego „Badania performatywne wobec wyzwań cywilizacyjnych” kierowany przez dr. Tomasza Ciesielskiego. Projekt dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji i Nauki w ramach Programu „Nauka dla Społeczeństwa II oraz ze środków Miasta Łodzi.

Autorzy: dr Tomasz Ciesielski i dr Błażej Filanowski

Wprowadzenie

Metoda PEREBEL, rozwijana w ramach projektu „Badania performatywne wobec wyzwań cywilizacyjnych,” stanowi odpowiedź na rosnące potrzeby społeczeństw mierzących się z globalnymi wyzwaniami, takimi jak kryzysy klimatyczne, technologiczne, zdrowotne i kulturowe. Badania performatywne, z których wywodzi się PEREBEL, polegają na stosowaniu performansu jako narzędzia badawczego.

Zamiast traktować sztukę jedynie jako formę estetyczną, metoda ta integruje twórcze działania artystyczne z tradycyjnymi metodami badawczymi, wpisując się w nowy, interdyscyplinarny paradygmat badań społecznych. Sztuka performatywna, rozumiana jako działanie, staje się tu nie tylko sposobem wyrażania, ale również generowania wiedzy oraz praktycznych rozwiązań.

W założeniach metody badania powinny być działaniami twórczymi, angażującymi różne formy wiedzy: naukową, artystyczną i społeczną. W kontekście wyzwań cywilizacyjnych, tradycyjne podejścia naukowe często okazują się niewystarczające do uchwycenia złożoności współczesnych problemów.

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Dlaczego powstała metoda PEREBEL

Metoda PEREBEL powstała z przekonania, że wobec złożonych wyzwań współczesnych społeczeństw zaistniała potrzeba wypracowania bardziej dynamicznych, otwartych i interdyscyplinarnych metod poznawczych i stymulujących innowacje. Zagadnienia takie jak dobrostan, rozwój technologii czy zmiany klimatyczne wymagają nowego podejścia, które jest w stanie uchwycić ich różnorodne aspekty, zarówno emocjonalne, społeczne, jak i ekonomiczne.

Tradycyjne metody badawcze oraz narzędzia stosowane w biznesie i trzecim sektorze często nie uwzględniają pełnej złożoności analizowanych zagadnień, ponieważ koncentrują się na punktowych rozwiązaniach podporządkowanych efektywności finansowej. Sztuka, a szczególnie performans, tworzy natomiast przestrzeń do badania subiektywności, ucieleśnionych doświadczeń i marginalizowanych form wiedzy. Metody PEREBEL to poszukiwanie synergii między badaniami naukowymi a działaniami artystycznymi, które mogą pełnić funkcję eksperymentalnych narzędzi badawczych.

Interdyscyplinarność jako strategia metody PEREBEL

Interdyscyplinarność stanowi fundament metody PEREBEL, a jej unikalność polega na dynamicznym połączeniu perspektyw trzech obszarów – nauki, sztuki i biznesu – w zależności od fazy projektowania i charakteru badanego problemu. Każda z tych dyscyplin wnosi specyficzne narzędzia, które są niezbędne na różnych etapach projektu, jednak współpraca między nimi generuje również szereg wyzwań.

Fazy prowadzonych warsztatów i ich facylitacja:

W fazie **eksploracji potrzeb i wyzwań**, nauka pełni rolę systematyzującą: dostarcza metodologii badawczej oraz narzędzi do analizy danych, które umożliwiają wypracowanie hipotez. Z kolei sztuka, głównie poprzez narzędzia somatyczne oraz improwizację teatralną i taneczną, pozwala na głębszy wgląd w emocje i wewnętrzne motywacje użytkowników. To połączenie pozwala lepiej zrozumieć badany problem, ale stanowi wyzwanie, ponieważ nauka dąży do obiektywizmu, podczas gdy sztuka operuje zwykle perspektywą pierwszoosobową. Dyskurs biznesowy natomiast wprowadza pojęcia związane z *user experience* (UX) i *customer experience* (CX), co wymaga przekształcenia abstrakcyjnych koncepcji z nauki i sztuki w konkretne rozwiązania użytkowe, gotowe do wdrożenia. Konieczne jest zatem wypracowanie strategii, które pozwolą na integrację tych często sprzecznych perspektyw.

W fazie **definiowania problemu i oczekiwań**, wyzwanie polega na wypracowaniu wspólnej terminologii do zastosowania w opisie obserwowanego zjawiska. Nauka dostarcza precyzyjnych struktur pojęciowych, które są niezbędne do formalnego zdefiniowania problemu, natomiast sztuka angażuje koncepty związane z dramaturgią, autentycznością i obecnością, które pomagają zobrazować problem z perspektywy użytkownika. Generuje to wyzwanie związane z koniecznością mediacji między potrzebą precyzyjnych definicji w nauce a artystyczną swobodą twórczą. Z kolei biznes dąży do jasnego określenia wymagań użytkownika, co może problematyczne i redukcjonistyczne podejście do dyskursu naukowego i artystycznego, by były one zrozumiałe i praktyczne dla potrzeb rynkowych.

Podczas **ideacji i prototypowania**, różnice między dyscyplinami stają się jeszcze bardziej widoczne. Sztuka wprowadza do procesu elementy kreatywności, które umożliwiają wizualizację pomysłów i testowanie ich w codziennym środowisku. Dyskurs naukowy w tej fazie koncentruje się na ocenie innowacji – dostarcza narzędzi do systematycznej analizy wyników, jednak naukowy rygor badawczy może być ograniczający dla tego procesu. Biznes, który jest kluczowy w procesie wdrażania rozwiązań, wymaga konkretnych, wdrażalnych pomysłów, co często koliduje z emergentnym charakterem sztuki i dążeniem nauki do dokładności.

W fazie **weryfikowania rozwiązania oraz przygotowania komunikacji**, wyzwania interdyscyplinarne wynikają z konieczności przekształcenia prototypów w konkretne produkty, rozwiązania organizacyjne lub usługi. Nauka dostarcza tu metodologii ewaluacji i oceny skuteczności, natomiast sztuka angażuje odbiorców w performansy, które pozwalają na uzyskanie bardziej subiektywnego zaangażowania i cennego emocjonalnego feedbacku. Jednym z wyzwań tej fazy jest pogodzenie naukowego podejścia opartego na danych z biznesowym wymaganiem efektywności rynkowej, przy jednoczesnym zachowaniu integralności i tożsamości projektu.

Ostatnim elementem jest **prezentacja**, która pomaga stworzyć opowieść o wypracowanym rozwiązaniu, wskazującą na jego mocne strony i elementy innowacyjności.

Podsumowanie

Metoda PEREBEL wpisuje się w tradycję rozpoznanych przez świat akademicki badań performatywnych, ale jednocześnie rozwija ją, integrując różne dyscypliny w jeden spójny system badań i działań. Jej interdyscyplinarny charakter pozwala na uchwycenie złożoności współczesnych problemów, takich jak kryzysy dobrostanu, technologii czy klimatu, poprzez kreatywne podejście do badań. Włączenie sztuki performatywnej w proces badawczy otwiera nowe perspektywy, umożliwiając jednocześnie generowanie wiedzy i testowanie rozwiązań. Metoda PEREBEL nie tylko odpowiada na potrzeby nauki, ale również tworzy przestrzeń dla sztuki jako pełnoprawnego narzędzia badawczego, które łączy się z biznesem w celu generowania innowacyjnych i praktycznych rozwiązań.